

УДК 343.433(045)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.3.51>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Пермінов Є.Т.,
аспірант 1-го курсу
Приватного вищого навчального закладу
«Європейський університет»

Пермінов Є.Т. Теоретичні аспекти кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності.

Захист прав інтелектуальної власності (ПІВ) у кримінальному праві є важливим аспектом правової системи, що забезпечує дотримання правовласників та запобігає незаконному використанню інтелектуальних продуктів. Сучасний світ, у якому інформація та інновації відіграють ключову роль у розвитку суспільства, вимагає ефективних механізмів захисту ПІВ як на національному, так і на міжнародному рівнях. У даній роботі розглядаються різні аспекти кримінально-правової охорони ПІВ, починаючи з основних понять і закінчуючи міжнародними угодами, що регулюють цю сферу.

Поняття ПІВ охоплює широке коло об'єктів, які є результатами творчої та інноваційної діяльності: авторські права на літературні, музичні, художні твори, права на винаходи, торговельні марки, промислові зразки, географічні зазначення та інші інтелектуальні продукти, які мають економічну та соціальну цінність. Кримінально-правовий захист ПІВ в Україні регулюється рядом законодавчих актів, зокрема Кримінальним кодексом України, Законом України «Про авторське право і суміжні права», Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» тощо. Ці нормативні акти встановлюють відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності, включаючи незаконне використання об'єктів ПІВ, піратство, підробку товарних знаків, що може спричинити значну матеріальну шкоду та вплинути на репутацію власників прав.

Важливе місце у дослідженні займає аналіз складу злочинів у сфері ПІВ. Злочини проти ПІВ можуть бути різними за своєю природою та складністю. Це може бути як пряме порушення авторських прав, так і складніші випадки, пов'язані з підробкою товарів або використанням торговельних марок без дозволу власника. Аналіз злочинного складу допомагає зрозуміти, які дії підпадають під кримінальну відповідальність і які санкції можуть бути застосовані до порушників. Суб'єкти злочинів у сфері ПІВ включають як фізичних, так і юридичних осіб, які можуть нести відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

Особлива увага приділяється питанням ідентифікації та притягнення до відповідальності порушників, а також проблемам, що виникають у процесі правозастосування. Міжнародний аспект захисту ПІВ є невід'ємною частиною сучасної правової системи, оскільки глобалізація призводить до зростання міжнародного обміну інтелектуальними продуктами та інформацією. У роботі розглядаються ключові міжнародні угоди, зокрема Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), що встановлює міжнародні стандарти захисту ПІВ.

Важливим є також аналіз ролі міжнародних організацій, таких як Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), у координації зусиль різних країн у боротьбі з порушеннями ПІВ.

Робота також піднімає питання проблем і перспектив розвитку кримінально-правового захисту ПІВ. Виклики, пов'язані з розвитком цифрових технологій, створюють нові ризики для правовласників, зокрема у сфері цифрового піратства та порушення авторських прав в Інтернеті. В умовах глобалізації необхідна гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, а також розвиток механізмів міжнародної співпраці для ефективного захисту ПІВ.

Загалом, дослідження висвітлює актуальні проблеми та надає рекомендації щодо вдосконалення системи кримінально-правового захисту ПІВ в Україні. Ефективна охорона прав інтелектуальної власності є ключовим фактором у забезпеченні інноваційного розвитку економіки та підвищенні конкурентоспроможності країни на міжнародній арені.

Ключові слова: права інтелектуальної власності; кримінально-правовий захист, інтелектуальна власність; порушення прав; міжнародний аспект; глобалізація; технологічні виклики; правозастосування; об'єкти кримінального захисту; механізми захисту.

Perminov Y.T. Theoretical aspects of criminal protection of intellectual property rights.

The protection of intellectual property rights (IPR) in criminal law is an important aspect of the legal system that enforces rights holders and prevents the illegal use of intellectual products. The modern world, in which information and innovation play a key role in the development of society, requires effective IPR protection mechanisms at both the national and international levels. This paper examines various aspects of the criminal law protection of IPR, starting with basic concepts and ending with international agreements regulating this area.

The concept of IPR covers a wide range of objects that are the results of creative and innovative activities: copyrights to literary, musical, artistic works, rights to inventions, trademarks, industrial designs, geographical indications and other intellectual products that have economic and social value. Criminal law protection of IPR in Ukraine is regulated by a number of legislative acts, in particular the Criminal Code of Ukraine, the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights», the Law of Ukraine «On the Protection of Rights to Inventions and Utility Models», etc. These regulations establish liability for infringement of intellectual property rights, including illegal use of IPR objects, piracy, counterfeiting of trademarks, which can cause significant material damage and affect the reputation of rights holders.

An important place in the study is the analysis of the composition of crimes in the field of IPR. IPR crimes can vary in their nature and complexity. This can be both a direct violation of copyright, and more complex cases related to the counterfeiting of goods or the use of trademarks without the permission of the owner. Analysis of the criminal composition helps to understand which actions are subject to criminal liability and which sanctions can be applied to violators. Subjects of crimes in the field of IPR include both natural and legal persons who may be responsible for infringement of intellectual property rights.

Particular attention is paid to the issues of identification and prosecution of violators, as well as problems arising in the process of law enforcement. The international aspect of IPR protection is an integral part of the modern legal system, as globalization leads to an increase in the international exchange of intellectual products and information. The work examines key international agreements, in particular the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS), which establishes international standards for the protection of IPR.

It is also important to analyze the role of international organizations, such as the World Intellectual Property Organization (WIPO), in coordinating the efforts of various countries in the fight against IPR violations.

The work also raises issues of problems and prospects for the development of criminal protection of IPR. Challenges associated with the development of digital technologies create new risks for rights holders, in particular in the area of digital piracy and copyright infringement on the Internet. In the conditions of globalization, the harmonization of national legislation with international standards is necessary, as well as the development of international cooperation mechanisms for the effective protection of IPR.

In general, the study highlights current problems and provides recommendations for improving the system of criminal protection of IPR in Ukraine. Effective protection of intellectual property rights is a key factor in ensuring innovative economic development and increasing the country's competitiveness in the international arena.

Key words: intellectual property rights; criminal legal protection, intellectual property; violation of rights; international aspect; globalization; technological challenges; law enforcement; objects of criminal protection; protection mechanisms.

Постановка проблеми. Права інтелектуальної власності (ПІВ) охоплюють правові норми, які захищають результати інтелектуальної діяльності, такі як винаходи, літературні і художні твори, торговельні марки, промислові зразки і комерційні таємниці. Вони є ключовими для стимулювання інновацій, креативності та економічного розвитку, оскільки забезпечують правовласникам монопольне право на використання і комерціалізацію своїх інтелектуальних досягнень. Це, в

свою чергу, підтримує інвестиції в нові розробки і творчі ідеї, що сприяє загальному прогресу суспільства.

Захист прав інтелектуальної власності (ПІВ) в сучасному суспільстві набуває все більшої актуальності у зв'язку з ростом ролі інновацій і технологій в економічному та соціальному житті. Нижче наведено огляд основних напрямків дослідження та стану опрацювання цієї проблематики.

В Україні законодавча база для захисту ПІВ включає: Кримінальний кодекс України, який передбачає відповідальність за порушення авторських і суміжних прав, прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки та інші об'єкти інтелектуальної власності. Закон України «Про авторське право і суміжні права» та Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», які визначають правові основи захисту прав інтелектуальної власності.

Україна є учасником багатьох міжнародних угод, які регулюють захист ПІВ, зокрема: Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), яка встановлює мінімальні стандарти захисту ПІВ для країн-членів СОТ. Конвенція Бернського союзу, яка регулює захист авторських прав на міжнародному рівні.

Глобалізація і розвиток цифрових технологій створюють нові виклики для захисту ПІВ. Це стосується, зокрема, піратства та розповсюдження контрафактних товарів через Інтернет. Висока вартість і тривалість процесів правозастосування можуть створювати бар'єри для ефективного захисту ПІВ. Різниця в національних правових системах ускладнює міжнародну співпрацю у сфері захисту ПІВ. Адаптація законодавства до нових технологій та інновацій є ключовим напрямком розвитку правової бази для захисту ПІВ. Розвиток альтернативних механізмів вирішення спорів, таких як медіація і арбітраж, для зменшення витрат і пришвидшення процесу захисту прав. Освіта і підвищення обізнаності серед підприємців і споживачів щодо важливості захисту ПІВ можуть сприяти зменшенню кількості порушень.

Таким чином, хоча в Україні зроблено значні кроки у напрямку захисту прав інтелектуальної власності, існують численні виклики, які потребують подальших зусиль для їх подолання. Глобалізація, технологічні зміни та необхідність гармонізації міжнародних стандартів вимагають постійної уваги і адаптації законодавства та правозастосовної практики.

Стан опрацювання проблематики. Дослідженням проблем правової охорони інтелектуальної власності в Україні присвячено ряд праць вітчизняних науковців, зокрема: Н.В. Бочарової, І.А. Бадиці, С.Г. Гордієнко, О.В. Ієвіня, Г.М. Остапович, О.А. Підпригори, І.В. Стародубової та інших. У галузі кримінального права питання кримінальної відповідальності за злочини проти прав інтелектуальної власності розглядалися у працях Я.М. Брайніна, П.А. Вороб'я, М.В. Вошинського, С.Б. Гавриша, О.А. Дворякіна, О.О. Дудорова, С.Е. Жилинського, М.І. Загороднікова, А.М. Ковалю, М.Й. Коржанського, Є.Ф. Лащука, С.Я. Лихової, П.С. Матишевського, А.С. Нерсесян, Є.В. Фесенка, М.І. Хавронюка, В.Б. Харченко, Г.І. Чангулі та ін.

Мета дослідження полягає в аналізі теоретичних аспектів кримінально-правового захисту прав інтелектуальної власності, виявленні основних проблем і викликів, а також розробці рекомендацій для покращення ефективності захисту прав. Завдання дослідження включають розгляд понять і категорій прав інтелектуальної власності, аналіз об'єктів і суб'єктів кримінально-правового захисту, а також вивчення механізмів і міжнародного аспекту цього захисту.

Виклад основного матеріалу. Кримінально-правовий захист прав інтелектуальної власності є важливим аспектом правозастосування, оскільки порушення цих прав можуть мати серйозні економічні і соціальні наслідки. Порушення прав інтелектуальної власності, такі як піратство, контрафактні товари або незаконне використання комерційних таємниць, можуть не тільки завдати шкоди законним правовласникам, але й негативно вплинути на конкурентний ринок і зниження якості товарів і послуг. Кримінально-правовий захист забезпечує ефективні механізми для боротьби з такими порушеннями, включаючи відповідальність за незаконні дії та забезпечення справедливого правосуддя [9, с. 110].

Поняття інтелектуальної власності (ІВ) охоплює широкий спектр прав на результати творчої та інноваційної діяльності. Цей термін включає різні види нематеріальних активів, які можна умовно поділити на кілька основних категорій:

Авторське право і суміжні права: Авторське право захищає літературні, художні, музичні, кінематографічні твори, комп'ютерні програми та бази даних. Це право виникає автоматично з моменту створення твору і надає автору виключні права на використання, розповсюдження, відтворення та модифікацію свого твору.

Суміжні права охоплюють права виконавців, виробників фонограм і відеограм, а також організацій мовлення. Вони також захищають результат їх творчої діяльності і зусиль [5, с. 15–19].

Патентне право: Патенти надаються для захисту винаходів, які є новими, мають винахідницький рівень і можуть бути використані в промисловості. Патент надає його власнику виключне право на використання винаходу протягом певного часу (звичайно 20 років) з дати подачі заявки.

Право на промислові зразки: Промисловий зразок захищає зовнішній вигляд виробу, який є новим і має індивідуальний характер. Власник промислового зразка має виключне право на використання його дизайну і може заборонити його комерційне використання третіми особами [5, с. 15–19].

Торговельні марки і знаки для товарів і послуг: Торговельна марка (знак для товарів і послуг) ідентифікує товари або послуги одного виробника і відрізняє їх від товарів або послуг інших виробників. Право на торговельну марку забезпечує її власнику можливість перешкоджати іншим особам використовувати подібні знаки, які можуть ввести споживачів в оману.

Комерційні таємниці: Комерційні таємниці включають інформацію, яка має комерційну цінність і не є загальнодоступною. Захист комерційних таємниць забезпечується через договірні зобов'язання та спеціальні заходи безпеки. Використання або розголошення комерційних таємниць без дозволу власника є незаконним.

Інші об'єкти інтелектуальної власності: До інших об'єктів належать, наприклад, географічні зазначення, сорти рослин, топографії інтегральних мікросхем і нетрадиційні об'єкти, як-от ноу-хау [5, с. 15–19].

Загалом, інтелектуальна власність охоплює широкий спектр прав, спрямованих на стимулювання творчої та інноваційної діяльності, захист інтересів авторів та інвесторів, а також сприяння економічному розвитку. Кожен вид інтелектуальної власності має свої особливості та правові механізми захисту.

Основні аспекти кримінально-правового захисту

Криміналізація діянь: Законодавство визначає певні діяння як злочини, встановлюючи за них кримінальну відповідальність. Наприклад, незаконне використання авторських прав або торговельних марок вважається злочином.

Санкції та покарання: За злочини в сфері інтелектуальної власності передбачені різні види покарань, такі як штрафи, позбавлення волі, конфіскація майна, заборона на зайняття певних видів діяльності.

Відновлення прав: Окрім покарання винних, важливо також забезпечити відновлення порушених прав. Це може включати вилучення незаконно виготовлених товарів, відшкодування збитків потерпілим.

Процесуальні особливості: Розслідування та розгляд справ про порушення прав інтелектуальної власності мають свої специфічні особливості, зокрема експертизи, оцінка збитків, забезпечення доказів.

Міжнародний аспект кримінально-правового захисту прав інтелектуальної власності має велике значення, оскільки сучасний світ характеризується глобалізацією та інтеграцією економік. Основні міжнародні угоди та організації, що регулюють цей аспект, включають:

1. *Угода ТРІПС* (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) Угода ТРІПС є частиною угод Світової організації торгівлі (СОТ) і встановлює мінімальні стандарти захисту прав інтелектуальної власності, які повинні виконувати всі країни-учасниці СОТ. Основні положення ТРІПС включають: Встановлення мінімальних стандартів захисту різних об'єктів інтелектуальної власності, таких як авторське право, торговельні марки, патенти, промислові зразки, географічні зазначення і комерційні таємниці. Зобов'язання країн забезпечувати ефективні заходи правозастосування, включаючи кримінальну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Вимоги щодо міжнародної співпраці у боротьбі з контрафактною продукцією та піратством [15].

2. *Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів*

Бернська конвенція встановлює стандарти охорони авторських прав і забезпечує міжнародне визнання авторських прав на літературні і художні твори. Основні положення включають: Автоматичний захист авторських прав без необхідності реєстрації. Принцип національного режиму, який гарантує, що автори з інших країн-учасниць отримують таку ж охорону, як і національні автори [15].

3. *Паризька конвенція з охорони промислової власності* Паризька конвенція встановлює основні принципи захисту промислової власності, включаючи патенти, торговельні марки, промислові зразки і географічні зазначення [15].

4. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)

ВОІВ є спеціалізованою установою ООН, яка координує міжнародне співробітництво в галузі інтелектуальної власності. Основні функції ВОІВ включають: Розробка міжнародних стандартів і угод з охорони інтелектуальної власності.

Адміністрування міжнародних реєстраційних систем, таких як Мадридська система реєстрації торговельних марок і Гаазька система міжнародної реєстрації промислових зразків.

Надання технічної допомоги країнам-учасникам для вдосконалення їх національних систем охорони інтелектуальної власності.

5. Міжнародна співпраця у боротьбі з порушеннями

Міжнародна співпраця у боротьбі з порушеннями прав інтелектуальної власності включає:

Спільні операції правоохоронних органів різних країн для боротьби з контрафактною продукцією та піратством.

Обмін інформацією і досвідом між правоохоронними органами та іншими зацікавленими сторонами.

Участь у міжнародних ініціативах, таких як Інтерпол і Європол, які сприяють координації зусиль у боротьбі з міжнародними злочинними групами, що займаються порушенням прав інтелектуальної власності [6, с. 35–41].

Вплив міжнародних норм на національне законодавство

Міжнародні угоди та стандарти мають значний вплив на національне законодавство країн, змушуючи їх адаптувати свої нормативні акти до вимог міжнародного права. Це включає:

Внесення змін до кримінальних кодексів для включення положень про кримінальну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

Вдосконалення процедур правозастосування і судочинства для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності.

Таким чином, міжнародний аспект кримінально-правового захисту прав інтелектуальної власності є важливим елементом у забезпеченні ефективної охорони прав авторів, винахідників та інших правовласників на глобальному рівні. Це сприяє створенню сприятливих умов для розвитку творчої та інноваційної діяльності, а також забезпечує справедливу конкуренцію та економічну стабільність.

Аналіз складу злочинів у сфері інтелектуальної власності дозволяє зрозуміти, які саме діяння кваліфікуються як кримінальні правопорушення і які обставини можуть вплинути на їх оцінку [10, с. 122].

Аналіз співвідношення між кримінально-правовим захистом прав інтелектуальної власності та іншими механізмами захисту прав інтелектуальної власності дозволяє зрозуміти, як ці різні форми захисту взаємодіють і доповнюють одна одну. Основні аспекти такого співвідношення можна розглянути наступним чином:

1. Кримінально-правовий захист і цивільний захист. Цивільний захист: Цивільні позови: Власники прав інтелектуальної власності можуть подавати цивільні позови для відновлення своїх прав, вимагати компенсації за завдані збитки і припинення порушення [10, с. 122].

Ліцензійні угоди: Можуть бути укладені договори, що визначають умови використання об'єктів інтелектуальної власності.

Кримінально-правовий захист: Кримінальні справи: Мають справу з порушеннями, які мають серйозний характер, такими як масштабне виробництво і розповсюдження контрафактних товарів чи піратського контенту.

Санкції: Можуть включати штрафи, позбавлення волі, конфіскацію майна.

Співвідношення: Довготривалий захист: Цивільний захист зазвичай є більш тривалим і гнучким, тоді як кримінально-правовий захист застосовується для боротьби з більш серйозними правопорушеннями.

Доповнювальність: Цивільні та кримінальні заходи можуть доповнювати один одного. Наприклад, кримінальні санкції можуть бути накладені на осіб, які вже зазнали цивільних позовів.

2. Кримінально-правовий захист і адміністративний захист. Адміністративний захист: Адміністративні санкції: Можуть бути накладені за порушення, що не досягають рівня кримінальних злочинів, але все ще є неправомірними.

Регуляторні заходи: Можуть включати призупинення діяльності або заборону на продаж контрафактних товарів.

Кримінально-правовий захист: Серйозність правопорушень: Зазвичай застосовується до більш серйозних порушень, які мають істотний негативний вплив.

Співвідношення: Рівні захисту: Адміністративні санкції можуть бути першим етапом у боротьбі з порушеннями, в той час як кримінально-правовий захист застосовується для більш серйозних випадків.

Перехід: Адміністративні порушення можуть переростати у кримінальні справи, якщо їх обсяг або характер змінився.

3. Кримінально-правовий захист і міжнародний захист.

Міжнародний захист: Міжнародні угоди: Угоди, такі як ТРІПС, Бернська конвенція і Паризька конвенція, встановлюють стандарти захисту прав інтелектуальної власності на міжнародному рівні. Міжнародна співпраця: Допомогає у боротьбі з транснаціональними порушеннями через спільні зусилля правоохоронних органів різних країн.

Кримінально-правовий захист: Національні закони: Мають бути узгоджені з міжнародними стандартами для забезпечення ефективного захисту.

Співвідношення: Узгодженість: Національні кримінально-правові системи повинні відповідати міжнародним угодам для забезпечення ефективного захисту.

Міжнародне співробітництво: Міжнародні механізми можуть сприяти національному правозастосуванню через обмін інформацією і координацію дій.

4. Кримінально-правовий захист і технічні механізми.

Технічні механізми: Цифрові права: Включають технології, такі як DRM (цифрове управління правами) для захисту цифрового контенту.

Автоматизовані системи: Системи моніторингу для виявлення контрафактних товарів і піратського контенту.

Кримінально-правовий захист: Збір доказів: Технічні засоби можуть використовуватися для збору доказів порушень і підтримки кримінальних справ.

Співвідношення: Підтримка правозастосування: Технічні рішення можуть допомогти правоохоронним органам у виявленні і документуванні порушень, що сприяє ефективному кримінально-правовому захисту.

Інтеграція: Технічні механізми і кримінально-правовий захист повинні бути інтегровані для комплексного підходу до боротьби з порушеннями.

5. Кримінально-правовий захист і превентивні заходи

Превентивні заходи: Освіта і навчання: Проведення навчальних програм і просвіти для підвищення обізнаності про права інтелектуальної власності.

Умови контрактів: Укладання угод, які чітко регламентують права і обов'язки сторін.

Кримінально-правовий захист: Профілактика: Включає заходи, що сприяють попередженню правопорушень через чітке визначення кримінальних наслідків.

Співвідношення: Комплексний підхід: Превентивні заходи сприяють зниженню кількості правопорушень, що, в свою чергу, зменшує навантаження на кримінально-правову систему [10, с. 122-123].

Профілактика і покарання: Поєднання профілактичних заходів з кримінально-правовими санкціями забезпечує більш ефективний захист прав інтелектуальної власності. Загалом, всі ці механізми захисту повинні бути скоординовані та взаємодіяти для забезпечення всебічного захисту прав інтелектуальної власності. Важливо розуміти, як різні підходи доповнюють один одного і як їх ефективне поєднання може підвищити загальний рівень захисту і боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності [8, с. 45–51].

Аналіз міжнародного аспекту захисту прав інтелектуальної власності охоплює різні механізми і угоди, які забезпечують охорону прав на міжнародному рівні. Це включає в себе міжнародні угоди, організації, співпрацю між державами і міжнародні практики, які сприяють гармонізації стандартів і забезпеченню прав інтелектуальної власності.

Основні аспекти міжнародного захисту прав інтелектуальної власності можна розглянути так:

1. Міжнародні угоди

1.1. Угода ТРІПС (Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності) Мета: Встановлює мінімальні стандарти захисту прав інтелектуальної власності для країн-членів Світової організації торгівлі (СОТ). Области: Авторське право, патенти, торговельні марки, промислові зразки, комерційні таємниці. Зобов'язання: Країни повинні забезпечити ефективний захист і правозастосування у всіх цих областях, а також надати ефективні механізми вирішення спорів [15].

1.2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів

Мета: Забезпечує міжнародний захист авторських прав на літературні і художні твори.

Принципи: Нелокалізованість прав (права автоматично визнаються в країнах-учасниках) і національний режим (власники прав отримують ту ж охорону, що й місцеві автори).

1.3. Паризька конвенція про охорону промислової власності.

Мета: Охоплює захист патентів, торговельних марок і промислових зразків.

Принципи: Принцип національного режиму і право на пріоритет (можливість подання заявок на патенти та торговельні марки в інших країнах протягом певного періоду з моменту подання першої заявки).

1.4. Гаазька система. Мета: Дозволяє реєстрацію промислових зразків у багатьох країнах через єдину заявку.

Процедура: Простіша і дешевша, ніж подання окремих заявок у кожній країні.

1.5. Мадридська система. Мета: Спрощує процес реєстрації торговельних марок в кількох країнах через єдину міжнародну заявку. Процедура: Може зменшити витрати і спростити процедури для власників торговельних марок.

2. Міжнародні організації

2.1. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)

Мета: Координує міжнародні зусилля в сфері інтелектуальної власності, надає технічну допомогу і проводить навчання.

Роль: Розробляє міжнародні угоди і стандарти, підтримує глобальні ініціативи у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

2.2. Світова організація торгівлі (СОТ) Мета: Вирішує суперечки між державами щодо порушення зобов'язань в рамках угоди ТРІПС.

Роль: Забезпечує нагляд за виконанням угоди ТРІПС та вирішує спори між державами-членами.

3. Міжнародна співпраця і обмін інформацією

3.1. Міжнародна правоохоронна співпраця Інтерпол: Сприяє міжнародному співробітництву в боротьбі з кримінальними правопорушеннями, включаючи порушення прав інтелектуальної власності.

EUROPOL: Допомогає країнам ЄС у боротьбі з організованою злочинністю, включаючи порушення прав інтелектуальної власності.

3.2. Міжнародні мережі і платформи IP Enforcement Network (IPEN): Сприяє обміну інформацією і координації дій між національними і міжнародними організаціями.

Міжнародна асоціація за захист прав інтелектуальної власності (AIPPI): Об'єднує правників і експертів для обговорення і розробки рекомендацій з питань захисту прав інтелектуальної власності.

4. Гармонізація стандартів

4.1. Гармонізація національних законодавств. Зобов'язання: Країни-члени міжнародних угод зобов'язані адаптувати свої національні закони до міжнародних стандартів. Переваги: Спрощення міжнародної торгівлі і співпраці, підвищення рівня захисту прав.

4.2. Спільні зусилля для вдосконалення. Розробка нових стандартів: Міжнародні організації і угоди можуть ініціювати вдосконалення стандартів у відповідь на нові виклики, такі як цифрові технології і глобалізація.

5. Виклики і проблеми

5.1. Різниця в національних системах. Адаптація: Не всі країни мають однаковий рівень захисту прав інтелектуальної власності, що може ускладнювати забезпечення прав на глобальному рівні.

Проблеми: Різниця в законах і практиках може призводити до суперечностей і проблем у правозастосуванні.

5.2. Нерегульовані сфери. Нові технології: Розвиток нових технологій, таких як штучний інтелект і блокчейн, може створювати нові виклики для міжнародного захисту прав інтелектуальної власності.

Загалом, міжнародний аспект захисту прав інтелектуальної власності є критично важливим для забезпечення глобального рівня охорони і забезпечення прав інноваційних і творчих досягнень. Гармонізація стандартів, міжнародна співпраця та ефективна реалізація міжнародних угод є ключовими елементами цього процесу [9, с. 116].

Висновки. Захист прав інтелектуальної власності є надзвичайно важливим у сучасному правовому середовищі. Інтелектуальна власність стимулює інновації, творчість і економічний розвиток, що робить її захист критично необхідним для забезпечення сталого зростання і розвитку суспільства. Кримінально-правовий захист відіграє ключову роль у боротьбі з порушеннями, що мають серйозні економічні і соціальні наслідки.

Основною проблемою в сфері захисту прав інтелектуальної власності є розрив між національними правовими системами. Різні країни мають різні підходи до регулювання і захисту цих прав, що ускладнює міжнародну співпрацю і правозастосування. Гармонізація міжнародних стандартів через міжнародні угоди, такі як Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS), є необхідною для спрощення і уніфікації процесів захисту прав на глобальному рівні. Це допоможе створити більш сприятливі умови для міжнародного бізнесу і забезпечити ефективний захист прав інтелектуальної власності у різних юрисдикціях.

Процес захисту прав інтелектуальної власності часто є дорогим і довготривалим, що створює труднощі для підприємств, особливо малих і середніх. Судові і адміністративні процеси можуть бути затяжними і витратними. Важливо розвивати альтернативні механізми вирішення спорів, такі як медіація і арбітраж, для зменшення витрат і пришвидшення процесу. Надання додаткових ресурсів і фінансування для правозастосувальних органів також може сприяти підвищенню ефективності захисту.

Міжнародна співпраця і обмін інформацією між державами і організаціями є ключовими для боротьби з транснаціональними порушеннями прав інтелектуальної власності. Розвиток міжнародних мереж для обміну інформацією, координація дій і спільні ініціативи можуть значно покращити захист прав на глобальному рівні. Це дозволить швидше і ефективніше реагувати на порушення і забезпечити справедливий захист прав власників.

Адаптація правових систем до нових технологій є важливим завданням для забезпечення ефективного захисту прав інтелектуальної власності. Постійне оновлення законодавства, розробка нових правових моделей і стандартів, які враховують специфіку нових технологій і інновацій, допоможуть забезпечити адекватний захист прав власників у сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
2. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 585 «Про затвердження Порядку надання правової охорони об'єктам інтелектуальної власності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/585-2016-п>.
5. Баулін Ю.В. Кримінально-правовий захист інтелектуальної власності в Україні. *Юридична газета*. 2020. № 1. С. 15–20.
6. Оборотова О.В. Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2021. № 30. С. 35–41.
7. Мицкевич В.В. Інтелектуальна власність: основи теорії та практики. Київ: Алерта, 2018. 320 с.
8. Глібко С.В. Інтелектуальна власність в умовах глобалізації: проблеми правового регулювання. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право*. 2020. № 3. С. 45–51.
9. Довгерт А.С. Теоретичні основи охорони прав інтелектуальної власності в Україні. Київ: ІнЮре, 2017. – 290 с.
10. Кресіна І.О. *Кримінально-правова відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності: монографія*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 270 с.
11. Смітюх І.В. Інтелектуальна власність і право: сучасні виклики і тенденції. Харків: Право, 2021. 240 с.
12. Тertiшник В.І. Інтелектуальна власність в Україні: проблеми правозастосування. Київ: Видавництво НАВС, 2019. 310 с.

13. ВОІВ. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS). URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm0_e.htm.
14. Лессіг Л. Вільна культура: як великі медіа використовують технології і закони для обмеження культури і контролю творчості. URL: <https://www.free-culture.cc>.
15. Кур А. Європейське право інтелектуальної власності: тексти, випадки і матеріали. URL: <https://www.eipin.org>.